

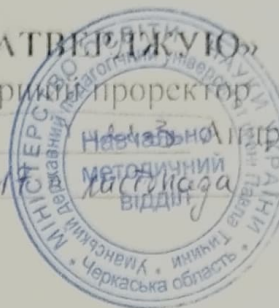
УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ ТА БІЗНЕС-ОСВІТИ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор

«*15 листопада*» грудня 2023 р.

«*15 листопада*» 2023 р.

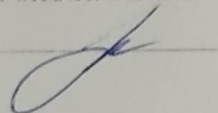

ПРОГРАМА
атестаційного екзамену
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
денної та заочної форми навчання
спеціальності 071 Облік і оподаткування
(ОПП «Облік і оподаткування»)

ПОГОДЖЕНО

науково-методична комісія ННІ економіки та бізнес-освіти
протокол № 5 від 15 листопада 2023 р.

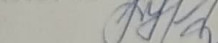
голова НМК

 доц. Наталія ПАЧЕВА

СХВАЛЕНО

кафедра фінансів, обліку та економічної безпеки
протокол №3 від 10 жовтня 2023 р.

В.о. завідувача кафедри

 доц. Наталія ГВОЗДСЬКА

ВСТУП

Атестація здобувачів вищої освіти – це встановлення відповідності результатів навчання вимогам освітньо-професійній програмі першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Облік і оподаткування. Форма атестації здобувачів вищої освіти відповідає вимогам Стандарту вищої освіти України: перший (бакалаврський) рівень, галузь знань 07 Управління та адміністрування, спеціальності 071 Облік і оподаткування (затверджено і введено в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 19.11.2018 року №1260) та Освітньо-професійної програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, що регламентують зміст програми та засобів діагностики якості підготовки Бакалавра обліку і оподаткування.

Атестація випускників освітньої програми проводиться у формі атестаційного екзамену. Така форма атестації здобувачів у повному обсязі забезпечує формування загальних та спеціальних (фахові) компетентностей за спеціальністю, визначеним стандартом вищої освіти. Порядок організації та проведення атестації регламентує: «Положення про організацію освітнього процесу в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини (нова редакція)» <https://url.udpu.edu.ua/OGQ3MjQ3Yj>, «Положенням про Європейську кредитно-трансферну систему навчання в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини» <http://surl.li/mmvqv>, «Положення про порядок створення та організацію роботи Екзаменаційної комісії в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини (нова редакція)» <https://cutt.ly/A4pJNcK> та інших нормативно-правових актів.

Атестація здобувачів здійснюється відкрито і публічно.

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Атестація випускників здійснюється Екзаменаційною комісією з метою встановлення відповідності засвоєних здобувачами вищої освіти компетентностей та досягнутих програмних результатів навчання вимогам освітньо-професійної програми Облік і оподаткування зі спеціальності 071 Облік і оподаткування після завершення теоретичної та практичної частини навчання. Атестація передбачає перевірку досягнення здобувачами результатів навчання, встановлених освітньо-професійною програмою Облік і оподаткування підготовки фахівців зі спеціальності 071 Облік і оподаткування за освітнім ступенем «Бакалавр».

Основний зміст програми атестаційного екзамену відображає напрямок майбутньої діяльності здобувача вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 071 Облік і оподаткування галузь знань 07 Управління та адміністрування.

Атестаційний екзамен має комплексний характер, тому його програма складається з узагальнених розділів дисциплін циклу професійної підготовки для оцінки загального рівня кваліфікації здобувача. На комплексний екзамен за фахом винесено питання з таких дисциплін: «Фінансовий облік», «Управлінський облік», «Податковий облік і звітність», «Аудит».

Екзамен проводиться за білетами, складеними відповідно до цієї програми. Приймає екзамен Екзаменаційна комісія.

Атестаційний кваліфікаційний екзамен за спеціальністю передбачає виконання комплексу атестаційних завдань. Засобами оцінювання рівня сформованості програмних компетентностей та досягнення результатів навчання є: теоретичні питання та практичні завдання (комплексні ситуаційні завдання).

Засоби об'єктивного контролю здійснюються шляхом побудови структурної композиції змісту освітніх компонент, що формують результати навчання та систему компетентностей фахівця й виносяться на атестацію.

До атестаційного екзамену допускаються здобувачі вищої освіти, які повністю виконали навчальний план. Екзамен проводиться на відкритому

засіданні Екзаменаційної комісії у формі відповідей на питання екзаменаційних білетів (теоретичної та практичної частини).

Під час атестаційного екзамену за спеціальністю здобувач вищої освіти повинен продемонструвати належний рівень сформованості компетентностей та досягнення програмних результатів навчання, що визначені освітньо-професійною програмою Облік і оподаткування першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 071 Облік і оподаткування галузь знань 07 Управління та адміністрування.

Заклад вищої освіти забезпечує дотримання правил і процедури проведення атестаційного кваліфікаційного екзамену за спеціальністю шляхом:

- уніфікації умов проведення, засобів оцінювання, методик оброблення результатів та форм їхнього подання;
- інформаційно-консультаційної та психологічної підготовки здобувачів вищої освіти до атестаційного кваліфікаційного екзамену за спеціальністю;
- використання шкали та критеріїв об'єктивного оцінювання

Комплекс засобів оцінювання формується кафедрою, яка забезпечує реалізацію освітньої програми, та за кількісними й якісними параметрами повинен охопити увесь масив Програми атестаційного екзамену за спеціальністю, затвердженої в установленому порядку.

Програма атестаційного кваліфікаційного екзамену за спеціальністю формується відповідно до освітньо-професійної програми Облік і оподаткування першого рівня вищої освіти за спеціальністю 071 Облік і оподаткування галузь знань 07 Управління та адміністрування містить вступ (розкривається мета та зміст програми) та зміст обов'язкових освітніх компонентів циклу професійної підготовки бакалавра обліку і оподаткування, що виносяться на атестацію, шкалу та критерії оцінювання, основні вимоги щодо забезпечення академічної доброчесності та список рекомендованих джерел.

Програма атестаційного кваліфікаційного екзамену за спеціальністю за освітньо-професійною програмою Облік і оподаткування першого рівня вищої освіти за спеціальністю 071 Облік і оподаткування галузь знань 07 Управління та

адміністрування відтворює основні функціональні складові компетентнісної моделі фахівця, відповідає принципам валідності, наукової насиченості, інформативності, інноваційності, націлена на вирішення спеціалізованих завдань та практичних проблем у відповідній сфері, що передбачає застосування теорій та наукових методів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Кафедра, яка забезпечує реалізацію освітньої програми, надає членам ЕК алгоритмізовані рішення атестаційних завдань.

Рішення про оцінки приймається на закритому засіданні Екзаменаційної комісії відкритим голосуванням простою більшістю.

2. ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ БАКАЛАВРА ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТ 071 ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ

ПРН 01. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.

ПРН 02. Розуміти місце і значення облікової, аналітичної, контрольної, податкової та статистичної систем в інформаційному забезпеченні користувачів обліково-аналітичної інформації у вирішенні проблем в сфері соціальної, економічної і екологічної відповідальності підприємств.

ПРН 03. Визначати сутність об'єктів обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування та розуміти їх роль і місце в господарській діяльності.

ПРН 04. Формувати й аналізувати фінансову, управлінську, податкову і статистичну звітність підприємств та правильно інтерпретувати отриману інформацію для прийняття управлінських рішень.

ПРН 05. Володіти методичним інструментарієм обліку, аналізу, контролю, аудиту та оподаткування господарської діяльності підприємств.

ПРН 06. Розуміти особливості практики здійснення обліку, аналізу, контролю, аудиту та оподаткування діяльності підприємств різних форм власності, організаційно-правових форм господарювання та видів економічної діяльності.

ПРН 07. Знати механізми функціонування бюджетної і податкової систем України та враховувати їх особливості з метою організації обліку, вибору системи оподаткування та формування звітності на підприємствах.

ПРН 08. Розуміти організаційно-економічний механізм управління підприємством та оцінювати ефективність прийняття рішень з використанням обліково-аналітичної інформації.

ПРН 09. Ідентифікувати та оцінювати ризики господарської діяльності підприємств.

ПРН 10. Розуміти теоретичні засади аудиту та вміти застосовувати його методи і процедури.

ПРН 11. Визначати напрями підвищення ефективності формування фінансових ресурсів, їх розподілу та контролю використання на рівні підприємств різних організаційно-правових форм власності.

ПРН 12. Застосовувати спеціалізовані інформаційні системи і комп'ютерні технології для обліку, аналізу, контролю, аудиту та оподаткування.

ПРН 13. Усвідомлювати особливості функціонування підприємств у сучасних умовах господарювання та демонструвати розуміння їх ринкового позиціонування.

ПРН14. Вміти застосовувати економіко-математичні методи в обраній професії.

ПРН15. Володіти загальнонауковими та спеціальними методами дослідження соціально-економічних явищ і господарських процесів на підприємстві.

ПРН 16. Володіти та застосовувати знання державної та іноземної мови для формування ділових паперів і спілкування у професійній діяльності.

ПРН 17. Вміти працювати як самостійно, так і в команді, проявляти лідерські якості та відповідальність у роботі, дотримуватися етичних принципів, поважати індивідуальне та культурне різноманіття.

ПРН 18 Аналізувати розвиток систем, моделей і методів бухгалтерського обліку на національному та міжнародному рівнях з метою обґрунтування доцільності їх запровадження на підприємстві.

ПРН 19. Дотримуватися здорового способу життя, безпеки життєдіяльності співробітників та здійснювати заходи щодо збереження навколишнього середовища.

ПРН 20. Виконувати професійні функції з урахуванням вимог соціальної відповідальності, трудової дисципліни, вміти планувати та управляти часом.

ПРН 21. Розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.

ПРН 22. Розуміти і реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності вільного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ПРН 23. Зберігати та примножувати досягнення і цінності суспільства на основі розуміння місця предметної області у загальній системі знань, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя.

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

ФІНАНСОВИЙ ОБЛІК

Основи побудови фінансового обліку

Бухгалтерський облік у системі управління і використання облікової інформації. Єдність централізованого регулювання, методології та організації бухгалтерського обліку на підприємствах і в організаціях. Методологічне керівництво бухгалтерським обліком і звітністю. Системи нормативних актів з методології бухгалтерського обліку. Облікова політика підприємства. План рахунків бухгалтерського обліку, його характеристика та роль (робочий план рахунків). Первинні документи. Поняття про документообіг, його зумовленість формою бухгалтерського обліку. Форми бухгалтерського обліку, їх суть та історичний розвиток. Бухгалтерський апарат, його структура і функції. Обов'язки, права і відповідальність головного бухгалтера. Особливості організації і методики ведення обліку на підприємствах з різними формами власності. Перспективи подальшого розвитку і вдосконалення бухгалтерського обліку. Загальна характеристика фінансового обліку.

Облік основних засобів

Визнання, класифікація та оцінка основних засобів. Облік наявності основних засобів (інвентарний облік). Документальне оформлення та облік надходження основних засобів з різних джерел (будівництво, придбання, безоплатне одержання та інше) та капітальних інвестицій. Синтетичний та аналітичний облік цих операцій. Облік амортизації основних засобів. Методи нарахування амортизації основних засобів. Відображення в системі рахунків амортизації (зносу) цих активів. Облік вибуття основних засобів (документальне оформлення та відображення в системі синтетичного та аналітичного обліку). Переоцінка та зменшення корисності основних засобів. Особливості обліку операцій з операційної та фінансової оренди основних засобів. Розкриття інформації про основних засобів у фінансовій звітності.

Облік нематеріальних активів

Визначення, класифікація та оцінка нематеріальних активів. Облік наявності нематеріальних активів. Документальне оформлення та відображення в системі рахунків надходження і вибуття нематеріальних активів. Облік амортизації (зносу) нематеріальних активів. Розкриття інформації про нематеріальні активи у фінансовій звітності.

Облік виробничих запасів

Визначення, визнання, класифікація та первісна оцінка запасів. Методи оцінки руху запасів. Документальне оформлення та системний облік наявності та руху (надходження, вибуття) виробничих запасів. Особливості обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів. Оцінка виробничих запасів на дату балансу. Розкриття інформації про виробничі запаси у фінансовій звітності.

Поняття та класифікація готової продукції. Порядок формування первісної вартості готової продукції. Організація обліку готової продукції. Документування господарських операцій з руху готової продукції. Договори продажу і контроль за їх виконанням. Методи оцінки вибуття готової продукції. Аналітичний облік готової продукції. Інвентаризація готової продукції. Відображення операцій з руху готової продукції на рахунках бухгалтерського обліку

Облік витрат виробництва

Визначення, визнання та класифікація витрат на виробництво. Склад витрат, що формують собівартість продукції (робіт, послуг). Загальна характеристика рахунків з обліку витрат виробництва. Облік прямих витрат. Облік і розподіл загально виробничих витрат. Оцінка та облік незавершеного виробництва. Облік витрат від браку продукції (робіт, послуг). Загальна схема визначення собівартості готової продукції та виконання робіт, послуг. Документальне оформлення, оцінка та облік готової продукції.

Облік витрат майбутніх періодів

Визначення, визнання та класифікація витрат майбутніх періодів. Облік витрат майбутніх періодів. Облік джерел фінансування витрат майбутніх періодів і платежів. Документальне оформлення, синтетичний та аналітичний облік витрат майбутніх періодів.

Облік дебіторської заборгованості

Визнання, види та оцінка дебіторської заборгованості. Облік дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги. Методи визначення резерву сумнівних боргів. Облік резерву сумнівних боргів. Облік розрахунків з іншими дебіторами: за виданими авансами, з підзвітними особами, за нарахованими доходами, за претензіями, за відшкодуванням заданих збитків та з іншими дебіторами. Облік векселів отриманих. Розкриття інформації про дебіторську заборгованість у фінансовій звітності.

Облік грошових коштів

Грошові кошти: їх економічна сутність та визначення. Облік наявності і руху грошових коштів в касі та контроль за дотриманням касової дисципліни. Облік операції на поточних рахунках в банках. Особливості обліку коштів на поточних рахунках в іноземній валюті. Облік змін валютних курсів. Облік наявності і руху коштів на інших рахунках банку.

Облік поточних фінансових інвестицій

Економічна суть (визначення) та класифікація фінансових інвестицій. Оцінка поточних фінансових інвестицій. Документальне оформлення короткострокових фінансових інвестицій. Синтетичний та аналітичний облік поточних фінансових інвестицій. Розкриття інформації про поточні фінансові інвестиції у фінансовій звітності.

Облік довгострокових фінансових інвестицій

Економічна суть (визначення) та класифікація фінансових інвестицій. Оцінка довгострокових фінансових інвестицій. Документальне оформлення довгострокових фінансових інвестицій. Синтетичний та аналітичний облік довгострокових фінансових інвестицій. Особливості обліку інвестицій за справедливою вартістю, метод амортизації собівартості, метод участі в капіталі.

Облік короткострокових зобов'язань

Визнання, оцінка та класифікація зобов'язань згідно з П(С)БО 11 «Зобов'язання».

Сутність короткострокових кредитів банків. Документальне оформлення операцій за розрахунками з банками за короткостроковими зобов'язаннями. Порядок нарахування відсотків за користування підприємствами короткостроковими позиками. Порядок пролонгування короткострокових кредитів та переведення їх до складу довгострокових. Характеристика рахунку 60 «Короткострокові позики». Синтетичний та аналітичний облік короткострокових зобов'язань за розрахунками з банками та іншими позиками.

Характеристика рахунку 62 «Короткострокові векселі видані». Порядок обліку простих та переказних векселів. Аналітичний облік короткострокових векселів виданих.

Форми розрахунків підприємств з постачальниками і підрядниками.

Документальне оформлення розрахунків з постачальниками. Характеристика рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками і підрядниками». Синтетичний та аналітичний облік зобов'язань за розрахунками з постачальниками. Порядок обліку податкового кредиту, який виникає при розрахунках з постачальниками.

Відображення короткострокових зобов'язань в облікових регістрах та фінансовій звітності.

Облік довгострокових зобов'язань

Поняття довгострокового кредиту та умови його надання. Форми видачі довгострокових кредитів. Документальне оформлення наданого кредиту. Порядок погашення кредиту. Сутність графіку погашення позики. Порядок пролонгації довгострокового кредиту. Характеристика рахунку 50 «Довгострокові позики». Синтетичний та аналітичний облік отримання та погашення довгострокових позик. Відображення довгострокових кредитів у балансі за теперішньою вартістю.

Суть та порядок розрахунків довгостроковими векселями. Характеристика рахунку 51 «Довгострокові векселі видані». Синтетичний та аналітичний облік зобов'язань за довгостроковими векселями.

Сутність довгострокових зобов'язань за облігаціями. Характеристика рахунку 52 «Довгострокові зобов'язання за облігаціями». Облік довгострокових облігацій, випущених за номінальною вартістю. Облік довгострокових облігацій, випущених зі знижкою (дисконтом) при емісії. Облік довгострокових облігацій, випущених з премією.

Сутність довгострокових зобов'язань з оренди. Характеристика та призначення рахунку 53 «Довгострокові зобов'язання з оренди». Синтетичний та аналітичний облік зобов'язань з фінансової оренди.

Відображення довгострокових зобов'язань в облікових регістрах та фінансовій звітності.

Облік праці та її оплати

Документальне оформлення та облік використання робочого часу. Табельний облік. Методика нарахування заробітної плати персоналу підприємства за відпрацьований і невідпрацьований час та інших виплат. Індксація та компенсація заробітної плати. Види утримань із заробітної плати та їх облік. Методика й техніка складання розрахунково-платіжних відомостей та їх облік. Характеристика рахунку 66 «Розрахунки за виплатами працівникам». Облік розрахунків з персоналом щодо оплати праці. Аналітичний облік розрахунків з оплати праці. Особливості обліку розрахунків з депонентами. Відображення розрахунків з оплати праці в облікових регістрах та фінансовій звітності.

Облік розрахунків з бюджетом з податків та обов'язкових платежів

Характеристика рахунку 65 «Розрахунки за страхуванням». Облік розрахунків за єдиним соціальним внеском.

Класифікація платежів до бюджету та джерела їх сплати.

Облік розрахунків з бюджетом та з позабюджетних платежів. Характеристика рахунку 64 «Розрахунки за податками й платежами».

Облік розрахунків з бюджетом за податком на додану вартість (ПДВ). Облік податкових зобов'язань з ПДВ. Облік податкового кредиту з ПДВ. Особливості застосування субрахунків 643 «Податкові зобов'язання» і 644 «Податковий кредит». Облік сум ПДВ, які підлягають сплаті до бюджету.

Облік розрахунків з бюджетом за податком на прибуток. Облік відстрочених податкових зобов'язань і відстрочених податкових активів. Облік розрахунків з бюджетом за іншими платежами.

Відображення розрахунків з бюджетом в облікових регістрах та фінансовій звітності.

Облік власного капіталу

Сутність власного капіталу. Порядок формування та зміни зареєстрованого капіталу. Збільшення статутного капіталу шляхом додаткового випуску акцій та збільшення номінальної вартості акцій. Збільшення статутного капіталу за рахунок індексації балансової вартості основних засобів. Зменшення статутного капіталу шляхом зменшення кількості акцій та зменшення номінальної вартості акцій.

Характеристика та призначення рахунків 40 «Зареєстрований капітал», 46 «Неоплачений капітал». Облік формування та змін статутного капіталу. Синтетичний та аналітичний облік неоплаченого капіталу.

Порядок формування резервного капіталу. Напрямки використання резервного капіталу. Характеристика та призначення рахунку 43 «Резервний капітал». Синтетичний та аналітичний облік формування та використання резервного капіталу.

Порядок формування нерозподіленого прибутку. Напрямки використання

нерозподіленого прибутку. Характеристика та призначення рахунку 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)». Облік нерозподіленого прибутку (непокритего збитку).

Вилучення капіталу. Характеристика та призначення рахунку 45 «Вилучений капітал». Відображення інформації про власний капітал в облікових регістрах та фінансовій звітності.

Сутність неоплаченого капіталу. Синтетичний та аналітичний облік неоплаченого капіталу. Кореспонденція рахунків з обліку неоплаченого капіталу.

Формування та облік доходів за видами діяльності

Види діяльності підприємства та їх характеристика. Загальна класифікація доходів діяльності підприємства та їх зв'язок з рахунками бухгалтерського обліку. Економічний зміст реалізації продукції (робіт, послуг). Валова і товарна продукція. Документальне оформлення операцій з реалізації продукції. Аналітичний облік операцій з реалізації продукції (робіт, послуг). Визначення собівартості реалізованої продукції (робіт, послуг). Облік доходів за їх видами (від реалізації іноземної валюти, від реалізації інших оборотних активів, від операційної оренди, від операційних курсових різниць та інші). Особливості обліку доходів житлово-комунальних і обслуговуючих підрозділів підприємства, дитячих дошкільних закладів, будинків відпочинку, санаторіїв.

Сутність доходу майбутніх періодів. Особливості відображення в бухгалтерському обліку отриманих доходів майбутніх періодів. Включення доходів майбутніх періодів до складу доходів звітного періоду. Синтетичний та аналітичний облік доходів майбутніх періодів.

Формування та облік витрат за видами діяльності

Загальна класифікація витрат діяльності підприємства та їх зв'язок з рахунками бухгалтерського обліку. Валова і товарна продукція. Документальне оформлення операцій з реалізації продукції. Аналітичний облік операцій з реалізації продукції (робіт, послуг). Визначення собівартості реалізованої продукції (робіт, послуг). Облік витрат за їх видами (від реалізації іноземної валюти, від реалізації інших оборотних активів, від операційної оренди, від операційних курсових різниць та інші). Особливості обліку витрат житлово-комунальних і обслуговуючих підрозділів підприємства, дитячих дошкільних закладів, будинків відпочинку, санаторіїв.

Облік фінансових результатів. Фінансова звітність

Визначення та облік фінансових результатів. Характеристика рахунку 79 «Фінансові результати». Характеристика рахунків класу 7 Плану рахунків «Доходи і результати діяльності».

Характеристика рахунків класу 8 Плану рахунків «Витрати за елементами». Доцільність та необхідність їх застосування.

Характеристика рахунків класу 9 Плану рахунків «Витрати діяльності»

Облік доходів, витрат і результатів операційної діяльності. Облік доходів, витрат і результатів фінансових операцій. Облік доходів, витрат і результатів

іншої звичайної діяльності. Облік доходів, витрат і результатів від надзвичайних подій.

Визначення прибутку (збитку) за звітний період. Відображення доходів, витрат і фінансових результатів в облікових регістрах та фінансовій звітності.

Організація підготовки та подання фінансової звітності. Порядок складання форми фінансової звітності №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)». Методика складання форми №2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)». Порядок виправлення помилок та зміни у фінансових звітах

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Краєвський В. М., Колісник О. П., Гуріна Н. В. та ін. Фінансовий облік : навчальний посібник. Ірпінь : Державний податковий університет, 2022. 616 с.
2. Скоробогатова Н.Є. Бухгалтерський облік : навч. посіб. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікоського, Вид-во «Політехніка», 2017. 248 с.
3. Крупка Я. Д., Задорожний З. В., Гудзь Н. В. та ін Фінансовий облік : підруч. Тернопіль : ТНЕУ, 2019. 478 с.
4. Артюх О., Король К. В., Москалюк А. О., Шаровська Т. С. Теоретичні основи бухгалтерського обліку: навч. посібник / за ред. В. Ф. Максимової; Одеський нац. економічний ун-т. Одеса: ОНЕУ, 2012. 130 с.
5. Фінансовий облік: навчальний посібник : для студентів економічних спеціальностей закладів вищої освіти / за ред. І. Ф. Баланюка, Н. І. Пилипів, Т. М. Гнатюка та колективу авторів. Електронне видання. Івано-Франківськ : ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», 2019. 650с.
6. Чирва О., Демченко Т. Бухгалтерський облік: навчальний посібник. Умань: ВПЦ «Візаві», 2017. 170с.

Допоміжна література

1. Головатюк Л. А. План рахунків бухгалтерського обліку та Інструкція про його застосування: нормативні акти та роз'яснення. К.: Паливода, 2009. 228с.
2. Лишиленко І. П. Бухгалтерський облік: підручник. К.: ЦУЛ, 2009. 670 с.
3. Сук І. М. Організація бухгалтерського обліку: підручник. К.: Каравела, 2009. 624 с.
4. Фінансовий облік : конспект лекцій / укладачі: М. Ю. Абрамчук, Ю. Г. Гуменна, І. В. Тютюник, П. М. Рубанов. Суми : Сумський державний університет, 2018. 395 с.
5. Шара Є.Ю., І. Є. Соколовська-Гонтаренко Фінансовий облік II: навчальний посібник. К. : «Видавництво «Центр учбової літератури», 2016. 308 с.

УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК

Управлінський облік: суть, завдання та взаємозв'язок з фінансовим обліком

Сутність управлінського обліку та етапи його розвитку. Місце управлінського обліку в системі управління.

Предмет, об'єкти та функції управлінського обліку. Порівняльна характеристика управлінського та фінансового обліку. Організація управлінського обліку на підприємстві.

Витрати і їх класифікація як основа побудови системи управлінського обліку

Класифікація доходів і характеристика їх основних видів. Загально-облікова та управлінська класифікація витрат за різними ознаками. Характеристика основних видів витрат. Характер реактування витрат на зміни в обсягу діяльності підприємства. Поведінка змінних і постійних витрат при змінах обсягу діяльності підприємства. Оцінка витрат і побудова їх функції. Методи визначення функції витрат, їх сутність і порівняльна характеристика.

Система обліку і калькулювання за повними витратами

Характеристика і сфера застосування простого, позамовного, попередільного і нормативного методів обліку і калькулювання. Методика і техніка калькуляційних розрахунків. Характеристика і сфера застосування методу однорідних секцій, стандарт-косту та методу нормативного розподілу постійних витрат. Порівняльна оцінка вітчизняних і зарубіжних методів обліку повної собівартості продукції. Перехід від методів обліку, які ґрунтуються на об'ємних показниках діяльності до методів обліку витрат на основі видів діяльності (поопераційний облік).

Система обліку і калькулювання за змінними витратами

Проблеми сучасного управлінського обліку. Необхідність і можливість переходу від обліку і калькулювання повної собівартості продукції до обліку і калькулювання неповної собівартості. Характеристика і сфера застосування простого директ-косту. Особливості розвинутого директ-косту, його переваги і можливості. Зародження і розвиток стратегічного обліку.

Система обліку і калькулювання за нормативними витратами

Історія розвитку і впровадження нормативного методу обліку витрат і калькулювання. Порівняльна оцінка елементів методу стандарт-кост і нормативного методу. Організація нормативного господарства підприємства і складання нормативних калькуляцій. Облік зміни норм. Методика і техніка обліку відхилень від норм. Аналіз відхилень від норм і управління за ними.

Аналіз взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку

Прийняття рішень і планування діяльності на основі аналізу взаємозв'язку «витрати – обсяг – прибуток». Методи аналізу «витрати – обсяг – прибуток». Визначення точки беззбитковості; розрахунок обсягу діяльності необхідного для

бажаного прибутку; визначення (планування) прибутку при певному обсязі діяльності. Графічні методи аналізу. Припущення аналізу «витрати – обсяг – прибуток».

Аналіз релевантності інформації для прийняття управлінських рішень

Релевантний підхід до управління. Поняття про релевантність облікової інформації та її вплив на прийняття рішень. Пошук альтернативних варіантів дій і вибір найбільш оптимального з них. Використання аналізу «витрати – обсяг – прибуток» в процесі прийняття рішень. Аналіз типових варіантів альтернативних рішень: виробляти або купувати, прийняття або відмова від спеціального замовлення, припинення діяльності неприбуткового сегмента.

Бюджетування і контроль

Бюджет як інструмент системи управлінського контролю, його сутність і функції. Види і форми бюджетів. Загальна характеристика операційного і фінансового бюджетів. Порядок складання і призначення бюджету продаж, бюджету виробництва, бюджету придбання і використання матеріалів, бюджету трудових витрат, бюджету загальновиробничих витрат, бюджету адміністративних витрат і витрат на збут. Методика і техніка контролю за виконанням бюджетів. Призначення і порядок складання гнучких бюджетів. Аналіз відхилень з використанням гнучкого бюджету.

Облік і контроль за центрами відповідальності

Поняття і класифікація центрів відповідальності. Принципи обліку, звітності та оцінки діяльності центрів відповідальності. Облік і оцінка діяльності центрів витрат. Облік і оцінка діяльності центрів прибутку. Облік і оцінка діяльності центру інвестицій. Поняття про трансфертні ціни та їх застосування, їх функції та методи визначення. Особливості обліку і звітності по сегментах бізнесу.

Стратегічний управлінський облік

Поняття стратегічного управління та стратегічного управлінського обліку. Калькулювання собівартості за видами діяльності. Комплексне управління витратами. Калькулювання витрат за весь життєвий цикл продукту. Витрати на якість. Система «якраз вчасно» та її вплив на облік. Перспективні рішення з питань ціноутворення. Економічна модель ціноутворення. Ціноутворення за принципом «витрати плюс». Ціноутворення за вартістю часу та матеріалів

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Управлінський облік: навчальний посібник. МОН України, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини; уклад. О. А. Дем'янишина. Умань : Візаві, 2019. 216 с.
2. Лень В. С. Управлінський облік : підручник. 2-ге вид., виправ. Київ : Каравела, 2019. 259 с.

3. Брадул О. М., Шепелюк В. А. *Управлінський облік: навчально-практичний посіб.* : рек. МОН України як навч. посіб. для студ. ВНЗ. (2-ге вид., переробл. і допов.). Київ : Кондор, 2017. 349с.
4. *Управлінський облік: навчальний посібник.* Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини; уклад. О. А. Дем'янишина. Умань: Візаві, 2019. 216 с.
5. Лень В. С. *Управлінський облік : підручник.* 2-ге вид., виправ. Київ : Каравела, 2019. 259 с.
6. Брадул О. М., Шепелюк В. А. *Управлінський облік: навчально-практичний посіб.* : рек. МОН України як навч. посіб. для студ. ВНЗ. 2-ге вид., переробл. і допов. Київ : Кондор, 2017. 349 с.
7. Сіренко Н.М., Барішевська І. В. *Управлінський облік у схемах і таблицях.* Навчальне видання. Миколаївський національний аграрний університет. Миколаїв. 2018. 69 с.
8. Плаксієнка В.Я. *Управлінський облік : навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. / За ред. В. Я. Плаксієнка.* Полтава : ПП «Астроя» 2018. 250 с.

Допоміжна

1. Бондар М.І., Єршова Н. Ю. Стратегічний управлінський облік ризиків: теоретичні та практичні аспекти. *Фінанси України.* 2019. № 2. С. 69 – 81.
2. Купріна Н. М. Стратегічний управлінський облік як інструмент забезпечення конкурентоспроможності та ефективності діяльності підприємства. *Економіка харчової промисловості.* 2017. Т. 9. № 3. С. 45 – 51. URL:<http://oaji.net/articles/2017/3396-1508483380.pdf>
3. Довжик О. О. Роль управлінського обліку та проблеми його впровадження на підприємствах. *Вісник.* 2012. № 2. URL:<http://dev.pdaa.edu.ua/sites/default/files/visnyk/2012/02/174.pdf>.
4. Бондаренко Н. М., Безкоморна О. Д. Сутність та класифікація витрат підприємства. *Вісник Дніпропетровського університету.* URL:<http://www.vestnikdnu.com.ua/archive/201482/111.html>
5. Тлущкевич Н.В. *Управлінський облік. Практикум: навч. посібник.* Луцьк: Луцький НТУ, 2018. 216 с.
6. Задорожний М. В., Омецінська І. Я., Богуцька Л. Т. *Управлінський облік: приклади, задачі, тести: навч. посібник.* 2-ге вид., доп. і перероб. Тернопіль: ВПЦ «Університетська думка», 2020. 211 с. URL: http://library.wunu.edu.ua/images/stories/praci_vukladachiv/_2020.pdf
7. Зелікман В.Д., Ізвекова І.М., Сокольська Р.Б. та ін. *Управлінський облік: навч. посібник.* Дніпро: НМетАУ, 2017. 198с. URL: http://elibrary.donnuet.edu.ua/1407/1/Shevchenko_manual_Upravlinskiy_oblik2017.pdf
8. Гуцаленко Л.В., Колеснікова О.М., Лепетан І.М., Марчук У.О., Мельянюкова Л.В. *Управлінський облік: навч. посібник.* Київ: Центр учбової літератури, 2020. 370 с. URL: http://dglib.nubip.edu.ua/bitstream_2020.pdf

ПОДАТКОВИЙ ОБЛІК І ЗВІТНІСТЬ

Податковий облік: його поняття, структура та методи ведення

Поняття та структура податкового обліку. Об'єктивні передумови виникнення податкового обліку в системі фінансових відносин. Законодавча база податкового обліку. Види обліку на підприємстві та їх поняття. Поняття податкового обліку. Структура податкового обліку: первинні документи, податкові реєстри, податкова звітність.

Принципи податкового обліку. Класифікація принципів податкового обліку. Випадки застосування принципів податкового обліку в податковому законодавстві.

Методи податкового обліку. Касовий метод. Метод нарахувань. Метод першої події. Метод останньої події. Випадки застосування методів податкового обліку під час обліку різних податків та зборів.

Нормативне регулювання податкового обліку.

Загальні вимоги до податкової звітності

Податкова декларація. Поняття та обов'язкові реквізити. Поняття податкової декларації (розрахунку). Обов'язкові та додаткові реквізити податкової звітності. Податкові періоди та терміни подання податкових декларацій. Типи податкових декларацій.

Порядок складання та подання податкової звітності платниками податків до контролюючих органів. Організація складання та терміни подання податкової звітності. Особи, які несуть відповідальність за складання податкової звітності. Порядок подання податкової звітності: особисто, поштою, в електронному вигляді. Випадки неподання податкової звітності. Поняття електронного цифрового підпису. Схема приймання податкової звітності в електронному вигляді. Оформлення заявки на прийняття/видачу сертифіката відкритого ключового елемента. Складання угоди про передачу податкової звітності в електронному вигляді.

Порядок зберігання та знищення документів на підприємстві. Організація зберігання документів на підприємстві. Терміни зберігання документів. Порядок знищення документів. Відповідальність за навмисне знищення документів.

Податковий облік та звітність із податку на додану вартість

Порядок обліку платників ПДВ. Система податкового обліку з податку на додану вартість. Порядок реєстрації, перереєстрації та анулювання реєстрації платників податку на додану вартість у податковій інспекції.

Облік податкових зобов'язань та податкового кредиту з податку на додану вартість. Поняття «податкове зобов'язання» та «податковий кредит». Методи обліку податкових зобов'язань та податкового кредиту з податку на додану вартість. Дати виникнення податкового зобов'язання та права на податковий кредит. Порядок корегування податкових зобов'язань та податкового кредиту. Пропорційне віднесення сум податку на додану вартість до податкового кредиту. Розрахунок частки витрат, які будуть включено до податкового кредиту.

Податкова документація з податку на додану вартість. Податкова накладна. Реквізити податкової накладної. Порядок оформлення податкової накладної. Використання права на податковий кредит без податкової накладної. Додатки до податкової накладної. Порядок реєстрації податкових накладних у Єдиному реєстрі податкових накладних. Декларація з ПДВ та додатки до неї: порядок складання та подання. Уточнюючий розрахунок податкових зобов'язань із ПДВ у зв'язку з виправленням самостійно виявлених помилок.

Система електронного адміністрування ПДВ. Порядок реєстрації податкових накладних в Єдиному реєстрі податкових накладних. Порядок відкриття спеціальних рахунків. Санкції за несвоєчасну реєстрацію податкових накладних.

Відшкодування ПДВ за загальним та автоматичним порядком. Порядок бюджетного відшкодування сум податку на додану вартість. Особи, які не мають права на бюджетне відшкодування сум податку на додану вартість. Критерії, для здійснення позапланової перевірки платників податку на додану вартість, які претендують на бюджетне відшкодування сум податку на додану вартість. Автоматичне відшкодування податку на додану вартість. Критерії автоматичного відшкодування податку на додану вартість.

Податковий облік та звітність з податку на прибуток підприємств

Організація обліку податку на прибуток підприємств. Законодавча і нормативна база податкового обліку з податку на прибуток підприємств. Особливості податкового обліку доходів. Склад доходів в податковому обліку. Документальне підтвердження доходів. Особливості податкового обліку витрат. Документальне підтвердження витрат.

Облік амортизації основних засобів. Податковий облік амортизації основних засобів. Класифікація основних засобів за групами. Методи амортизації основних засобів. Амортизація нематеріальних активів. Порядок визначення вартості об'єктів амортизації. Індксація об'єктів основних засобів. Особливості обліку операцій з продажу основних засобів. Облік ремонту основних засобів.

Декларування податкових зобов'язань з податку на прибуток підприємств. Податкові періоди з податку на прибуток підприємств. Порядок заповнення декларації про прибуток підприємства та додатків до неї. Терміни подання податкової декларації з податку на прибуток підприємств. Порядок сплати авансових платежів з податку на прибуток підприємств. Порядок зменшення суми податку на прибуток підприємств на суму податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки.

Податковий облік та звітність з податку на доходи фізичних осіб

Організація обліку доходів фізичних осіб. Система податкового обліку податку з доходів фізичних осіб. Особи, відповідальні за нарахування і сплату податку на доходи фізичних осіб по окремих видах доходів. Класифікація податкових агентів з метою податку на доходи фізичних осіб. Обов'язки податкових агентів з податку на доходи фізичних осіб. Загальний оподатковуваний дохід. Види доходів, що не включаються до загального

оподатковуваного доходу.

Документальне підтвердження права на податкову знижку. Поняття «податкова знижка». Загальні умови для нарахування податкової знижки. Витрати, що включаються до складу податкової знижки. Документальне підтвердження права на податкову знижку.

Документальне підтвердження права на податкову соціальну пільгу. Податкова соціальна пільга та документальне підтвердження права на неї. Порядок оформлення та подання заяви про застосування податкової соціальної пільги. Зобов'язання працедавця щодо податкової соціальної пільги. Обмеження щодо застосування податкової соціальної пільги. Загальні випадки закінчення або призупинення терміну надання податкових соціальних пільг. Обмеження щодо терміну дії окремих податкових соціальних пільг. Складання заяви про відмову від застосування податкової соціальної пільги. Умови для відновлення права на податкові соціальні пільги у випадку порушення платником вимог щодо місця їх надання.

Податкова документація під час обліку податку на доходи фізичних осіб. Порядок ведення книги обліку доходів і витрат для визначення суми загального річного оподатковуваного доходу. Порядок заповнення та подання річної декларації про майновий стан і доходи та додатків до неї. Особи, які зобов'язані подавати декларацію. Особи, які звільнені від обов'язку подавати декларацію. Способи подання податкової декларації. Складання переліку сум витрат, що включаються до складу податкової знижки. Оформлення розрахунку суми податку з доходів фізичних осіб, що підлягає поверненню платнику податку або сплаті до бюджету, у тому числі у зв'язку з нарахуванням податкової знижки. Податковий розрахунок про доходи (форма № 1 ДФ). Порядок складання розрахунку. Перелік ознак доходів. Перелік ознак податкової соціальної пільги. Варіанти виправлення помилок у Податковому розрахунку за формою № 1 ДФ. Випадки неподання податкового розрахунку.

Звітність за спрощеною системою оподаткування

Податкова документація під час обліку податку на доходи фізичних осіб. Порядок ведення книги обліку доходів і витрат для визначення суми загального річного оподатковуваного доходу. Порядок заповнення та подання річної декларації про майновий стан і доходи та додатків до неї. Особи, які зобов'язані подавати декларацію. Особи, які звільнені від обов'язку подавати декларацію. Способи подання податкової декларації. Складання переліку сум витрат, що включаються до складу податкової знижки. Оформлення розрахунку суми податку з доходів фізичних осіб, що підлягає поверненню платнику податку або сплаті до бюджету, у тому числі у зв'язку з нарахуванням податкової знижки. Податковий розрахунок про доходи (форма № 1 ДФ).

Порядок складання і подання звітності з єдиного податку. Суб'єкти подання форми № 1ДФ. Строки подання форми № 1ДФ. Форма і порядок заповнення форми № 1ДФ. Порядок виправлення самостійно виявлених помилок у формі № 1ДФ.

Податковий облік та звітність з інших податків та зборів

Звітність з екологічного податку і рентної плати. Види ресурсних податків і платежів та загальні вимоги щодо подання звітності. Порядок складання і подання податкової звітності за екологічним податком. Ставки податку. Порядок обчислення податкових зобов'язань з рентної плати, заповнення та подання податкових декларацій. Складання податкової декларації.

Звітність з податку на майно. Платники, об'єкти і ставки податку на майно (транспортного податку, плати за землю, податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки). Пільги щодо податку на майно. Строк сплати і порядок обчислення податку на майно. Облік майнових податків. Організація обліку та звітності з податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки. Організація обліку та звітності з транспортного податку.

Облік місцевих податків та зборів. Організація податкового обліку та складання податкової звітності з місцевих податків та зборів: збір за місця для паркування транспортних засобів, туристичний збір. Порядок справляння інших податків і платежів. Звітність з інших податків і платежів.

Податковий контроль

Визначення податкового контролю та повноваження органів державної влади щодо його здійснення. Способи здійснення податкового контролю. Відповідальність платників податків за порушення, виявлені у результаті податкового контролю.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Петришин Л. П., Сиротюк Г. В. Звітність підприємств: навч. посіб. / за ред. Л.П. Петришин ; МОН України. Львів : Магнолія 2006, 2021. 412с.
2. Стасишин А. В., Ярема Я. Р., Ситник Н. С., Романів Є. М. Податкова система: навч. посіб. / МОН України, Львівський нац. ун-т імені Івана Франка. Львів: Магнолія 2006, 2021. 399с.
3. Соколовська А. М. Основи теорії податків: навчальний посібник : рек. МОН України як навчальний посібник для студ. ВНЗ Київ : Кондор, 2010. 325 с.
4. Орлова В. К., Кафка С. М. Облік і оподаткування доданої вартості. *Економіка України*. 2016. № 2. С. 44 – 51.
5. Верига Ю. А., Гладких Т. В., Орищенко М. М. Фінансовий облік: навч. посібник: рек. МОНмолодьспорту України для студ. ВНЗ : Центр учбової літератури, 2012. 436 с.
6. Організація та облік соціальних виплат: навчальний посібник / МОН України, Уманський ДПУ імені П. Тичини, Ф-т соціальної та психологічної освіти, Каф. соціальної педагогіки та соціальної роботи; уклад. В. М. Полехіна; рец. О.О. Гоменюк, Г. В. Бондаренко. Умань : Жовтий О. О., 2016. 120с.
7. Задорожний З. В., Панасюк В. М., Ковальчук Є. К., Бродовський В. Ю. Облік і звітність за міжнародними стандартами: навч. посібник : рек. МОН молодьспорту України / МОН України, Тернопільський нац. економічний ун-т. 2-

ге вид., переробл. і допов. Тернопіль : ТНЕУ, 2014. 445 с.

8. Малишкін О. І. Облік і аудит податків в Україні: теорія, методологія, практика: навчально-практичний посібник / Міжгалузева академія управління. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 375 с.

9. Іванов Ю. Б. Карпова В.В., Найденко О.Є. Податковий облік і звітність : підручник. К.: Знання, 2010. 710 с.

10. Добродій Т. Податкова знижка для фізичних осіб. *Баланс*. 2011. №13. С.24–29.

11. Сук Л. К., Сук П. Л., Данілочкіна О. В. Облік і звітність суб'єктів малого бізнесу: рек. як навч. посіб. для студ. ВНЗ / за заг. ред. П. Л. Сука ; Національний ун-т біоресурсів і природокористування України. Київ : Каравела, 2017. 370 с.

12. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність: підручник. вид. третє, допов. і переробл. К. : Алерта, 2008. 925 с.

13. Хом'як Р.Л., Сажинець С.Й., Ольшанська М.В., Хом'як Т.Р., Хром'як Н.В., Свідрик Т.І., Чубай В.М., Цогла О.Р., Литвиненко Н.О., Нашкерська М.М. Лемішовська О.С. Облік і звітність суб'єктів малого підприємництва: навч. посібник: рек. МОН України / за ред. Р. Л. Хом'яка; МОН України. Львів : Магнолія, 2017. 253с.

14. Бідюк О. О., Шара Є. Ю. Облік і звітність в оподаткуванні: навч. посібник. / ДПА України, Національний ун-т держ. податкової служби України. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 495 с.

Допоміжна

1. Давидова К. Декларація з ПДВ: від рядка до рядка. *Баланс*. 2011. № 29. С. 8–44.

2. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI. *Голос України*. 2010. № 229. 230. С. 1–56.

3. Податкова політика: теорія, методологія, інструментарій : навч. посіб. / під ред. Ю. Б. Іванова, І. А. Майбурова. Х. : ВД «ІНЖЕК», 2010. 492 с.

4. Положення про виготовлення, зберігання, продаж марок акцизного податку та маркування алкогольних напоїв і тютюнових виробів : постанова Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2010 року № 1251 *Офіційний вісник України*. 2011. № 1. С. 142.

5. Про затвердження Порядку подання документів для застосування податкової соціальної пільги : постанова Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2010 року № 1227. *Офіційний вісник України*. 2014. № 1. С. 45.

6. Про затвердження форми Податкової декларації з податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки : наказ Міністерства доходів і зборів України від 5 грудня 2013 року № 766. *Офіційний вісник України*. 2014. № 16. С. 140.

7. Шара Є. Ю., Соколовська-Гонтаренко І. Є. Фінансовий облік: навч. посібник : в 2 ч.: затв. МОН України для студ. ВНЗ / Державна фіскальна служба України, Національний ун-т державної податкової служби України. Київ : Центр учбової літератури, 2016. 307 с.

АУДИТ

Суть і предмет аудиту

Суть аудиту. Необхідність виникнення аудиту. Види аудиту, його завдання.

Регулювання аудиторської діяльності в Україні. Нормативно-правове забезпечення аудиторської діяльності. Основні положення Закону України «Про аудиторську діяльність». Методи аудиту. Методичні прийоми аудиту. Національні стандарти аудиту.

Міжнародні стандарти аудиту. Професійна етика аудиторів. Права та обов'язки аудитора. Сертифікація аудиторів та порядок створення аудиторських фірм. План та програма аудиторської діяльності. Робоча документація аудитора, її структура та види.

Регулювання аудиторської діяльності та її інформаційне забезпечення

Мета регулювання. Підходи до регулювання аудиторської діяльності. Критерії оцінки рівня урегульованості аудиторської діяльності. Регулювання аудиторської діяльності на міжнародному рівні. Концепції та стандарти аудиту. Роль Міжнародної федерації бухгалтерів у регулюванні аудиторської діяльності.

Роль Аудиторської палати України (АПУ) у забезпеченні незалежності аудиторського контролю. Правові основи функціонування АПУ. Повноваження, порядок формування АПУ, права та обов'язки членів АПУ, функції голови АПУ, порядок прийняття рішень, структура та повноваження комісій, секретаріат АПУ, регіональні уповноважені АПУ. Професійні громадські організації аудиторів України. Спілка аудиторів України: роль та правові основи функціонування. Умови створення інших професійних громадських організацій аудиторів. Внутрішньофірмове управління аудиторською діяльністю.

Сутність інформаційного забезпечення аудиторської діяльності. Класифікація інформації, що використовується в аудиті.

Суб'єкти проведення аудиту в Україні. Аудитор і його статус. Порядок сертифікації аудиторів. Порядок підвищення кваліфікації професійних аудиторів. Аудиторська фірма і порядок її створення. Реєстр аудиторських фірм і аудиторів. Права аудиторів і аудиторських фірм. Обов'язки аудиторів і аудиторських фірм. Відповідальність аудиторів і аудиторських фірм.

Планування аудиту

Поняття аудиторського процесу. Поняття технології аудиту. Стадії аудиторського процесу. Поняття планування аудиту згідно МСА 300.

Розуміння бізнесу клієнта. Ознайомлення з організацією і веденням бухгалтерського обліку. Попередня оцінка достатності інформації для цілей аудиту. Визначення необхідного складу і кваліфікаційного рівня фахівців, термінів роботи, організаційних питань. Оцінка можливості проведення аудиту. Встановлення загальної стратегії аудиту. Лист-зобов'язання на проведення аудиту. Оформлення і підписання договору.

Оцінка рівня суттєвості. Оцінка внутрішнього контролю. Оцінка ризиків. Визначення обсягу робіт. Складання плану аудиторської перевірки, графіка

виконання робіт та бюджету робочого часу. Складання робочої програми аудиторської перевірки та меморандуму планування.

Аудиторські докази та робочі документи аудитора

Визначення поняття аудиторських доказів згідно МСА 500 «Аудиторські докази». Достатність і прийнятність аудиторських доказів. Інформація, яка може бути використана як аудиторські докази. Види аудиторських доказів. Джерела отримання аудиторських доказів. Аудиторські процедури отримання аудиторських доказів: перевірка, спостереження, зовнішнє підтвердження, повторне обчислення, повторне виконання, аналітичні процедури, запит. Загальні правила щодо достовірності аудиторських доказів.

Поняття робочих документів аудитора згідно МСА 230 «Аудиторська документація». Причини, що зумовлюють необхідність складання робочих документів. Чинники, що впливають на форму, зміст та обсяг аудиторської документації. Склад робочих документів аудитора. Класифікація робочих документів аудитора. Вимоги щодо оформлення та порядку зберігання робочих документів аудитора.

Аудиторський ризик і оцінювання системи внутрішнього контролю

Причини виникнення викривлень у фінансових звітах. Визначення поняття «помилка». Визначення поняття «шахрайство». Типи навмисних викривлень у фінансових звітах. Відповідальність управлінського персоналу за запобігання та виявлення випадків шахрайства і помилок. Властиві обмеження аудиту в контексті шахрайства. Відповідальність аудитора за виявлення суттєвих викривлень внаслідок шахрайства.

Визначення поняття «суттєвість» в МСА 320 «Суттєвість при плануванні та проведенні аудиту». Визначення суттєвості та суттєвості виконання при плануванні аудиту. Перегляд суттєвості під час аудиту. Способи розрахунку рівня суттєвості.

Поняття аудиторського ризику згідно МСА 200. Складові аудиторського ризику: ризик суттєвого викривлення та ризик контролю. Властивий ризик. Ризик контролю. Ризик невиявлення. Методи оцінки аудиторського ризику. Інтуїтивний метод. Кількісний метод. Прийнятний аудиторський ризик. Взаємозв'язок між суттєвістю й аудиторським ризиком.

Поняття внутрішнього контролю суб'єкта господарювання. Характер та обсяг розуміння доречних заходів контролю. Компоненти внутрішнього контролю. Заходи контролю, доречні для аудиту.

Методи аудиту фінансової звітності та критерії її оцінювання

Поняття методу, прийому та процедури аудиту. Класифікація методів аудиту. Прийоми документального контролю. Прийоми фактичного контролю. Поняття аудиторської вибірки згідно МСА 530 «Аудиторська вибірка». Вимоги до аудиторської вибірки. Поняття методики аудиту.

Поняття критерію та належного критерію згідно МСА. Якісні характеристики фінансової звітності згідно Закону України «Про бухгалтерський облік та

фінансову звітність в Україні», П(С)БО 1, МСБО 1.

Аудит фінансової звітності

Мета аудиторської перевірки фінансової звітності. Завдання аудиту фінансової звітності.

Аудит Балансу (Звіту про фінансовий стан) (форма № 1). Аудит Звіту про фінансові результати (форма № 2). Аудит Звіту про рух грошових коштів (форма № 3). Аудит Звіту про власний капітал (форма № 4). Перевірка Приміток до річної фінансової звітності (форма № 5).

Внутрішній аудит: його сутність, об'єкти і суб'єкти

Обставини, що обумовлюють необхідність внутрішнього аудиту. Сутність внутрішнього аудиту. Мета та завдання внутрішнього аудиту.

Поняття об'єкта внутрішнього аудиту. Склад об'єктів внутрішнього аудиту. Поняття суб'єкта внутрішнього аудиту. Організаційна структура та вимоги до служби внутрішнього аудиту. Функції служби внутрішнього аудиту.

Методичні прийоми внутрішнього аудиту

Поняття методу внутрішнього аудиту. Поняття методичного прийому внутрішнього аудиту.

Методичні прийоми проведення. Методичні прийоми організації.

Реалізація матеріалів внутрішнього аудиту

Вимоги щодо форми та змісту підсумкових документів внутрішніх аудиторів.

Дії внутрішніх аудиторів стосовно перевірки виконання посадовими особами наданих рекомендацій за результатами внутрішнього аудиту.

Аудиторські послуги, їх об'єкти і види

Визначення поняття аудиторської послуги. Вимоги до надання аудиторських послуг. Відповідальність аудиторів та клієнтів при наданні аудиторських послуг. Місце аудиторських послуг у загальному обсягу діяльності аудиторської фірми.

Об'єкти аудиторських послуг. Перелік послуг, які можуть надавати аудитори (аудиторські фірми) в Україні. Класифікація аудиторських послуг. Види послуг за змістом. Види послуг за принципом сумісності.

Підсумковий контроль

Оцінка повноти та якості виконання всіх пунктів стратегії аудиту. Оцінка адекватності розкриття фінансової інформації в звітності.

Поняття якості в аудиторській діяльності. Концептуальні основи контролю аудиторської діяльності в Україні. Види контролю якості аудиторських послуг. Внутрішній контроль: основні вимоги до організації системи внутрішнього контролю якості аудиторських послуг, елементи системи контролю якості аудиторських послуг. Документування процесу контролю якості в аудиторській фірмі. Зовнішній контроль якості: організація АПУ проведення зовнішніх перевірок систем контролю якості.

Реалізація матеріалів аудиту

Значення меморандуму. Загальні правила складання меморандуму. Форма і зміст меморандуму.

Дії аудитора щодо перевірки виконання клієнтом наданих рекомендацій за результатами аудиторської перевірки. Права та обов'язки аудитора і клієнта стосовно виконання рекомендацій за результатами аудиту.

Аудиторський висновок та інші підсумкові документи

Визначення поняття «аудиторський звіт незалежного аудитора». Вимоги МСА 700 «Формулювання думки та надання звіту щодо фінансової звітності» до структури й форми аудиторського звіту. Елементи аудиторського звіту згідно МСА 700. Характеристика елементів аудиторського звіту.

Поняття немодифікованої думки. Типи модифікованих думок. Обставини, за яких вимагається модифікація аудиторської думки. Форма і зміст аудиторського звіту при висловленні модифікованої думки згідно МСА 705 «Модифікації думки у звіті незалежного аудитора». Пояснювальні параграфи в аудиторському звіті згідно МСА 706 «Пояснювальні параграфи та параграфи з інших питань у звіті незалежного аудитора».

Питання, інформацію про які слід повідомляти, та процес повідомлення згідно МСА 260 «Повідомлення інформації з питань аудиту тим, кого наділено найвищими повноваженнями», МСА 265 «Повідомлення інформації про недоліки внутрішнього контролю тим, кого наділено найвищими повноваженнями, та управлінському персоналу».

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Лозовицький С. П. Аудит. Львів : Магнолія 2006, 2021. 465 с.
2. Петренко С. М. Аудит: теорія і практика застосування міжнародних стандартів Львів : Магнолія 2006, 2021. 518 с.
3. Огійчук М. Ф. Аудит. Київ : Алерта, 2020. 850 с.
4. Бержанір І. А. Аудит: навчальний посібник. Умань: ВПЦ «Візаві», 2018. 230 с.
5. Малишкін О. І. Облік і аудит податків в Україні: теорія, методологія, практика: навчально-практичний посібник / Міжгалузева академія управління. К.: Центр учбової літератури, 2018. 375 с.
6. Огійчук М. Ф., Утенкова К. О. Організація і методика аудиту: навч. посіб. для студентів спец. 8.03050901 «Облік і аудит» / МОН України, Харківський нац. аграрний ун-т імені В. В. Докучаєва. Київ : Алерта, 2016. 303 с.

Допоміжна:

1. Огійчук М. Ф., Новіков І. Т., Рагуліна І. І. Аудит: організація і методика : навчальний посібник, К.: Алерта, 2010. 584 с.
2. Рядська В. В., Петраков Я. В. Аудит: навч. посіб. для студ. ВНЗ : рек. МОН

України. К. : Центр учбової літератури, 2008. 413 с.

3. Міжнародні стандарти аудиту URL:
<https://mof.gov.ua/uk/mizhnarodni/standarti-auditu>

4. Виноградова М. О. Аудит: навч. посіб. К. : «Центр учбової літератури», 2014. 654 с.

5. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 01.01.2023 № 2258-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text>

6. Верига Ю. А. Бухгалтерський облік і аудит : термінологічний українсько-російсько-англійський словник. К. : ЦУЛ, 2012. 292 с.

7. Смоляр Л. Г. Облік і аудит : навч. посіб. К. : Ліра-К, 2013. 616 с.

4. ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ СКЛАДАННЯ АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

Оцінювання рівня якості підготовки бакалавра обліку і оподаткування здійснюють члени ЕК на основі встановлених правил, принципів (об'єктивності, індивідуальності, комплексності, етичності та компетентнісного підходу), шкали та критеріїв оцінювання з використанням форм і методів діагностики, визначених Програмою атестації з урахуванням рівня сформованості програмних компетентностей та досягнення результатів навчання.

Об'єктом оцінювання якості підготовки бакалавра є набута система компетентностей бакалавра обліку і оподаткування, відтворена у процесі виконання теоретичних питань та практичних завдань (комплексних ситуаційних завдань).

Результати оцінювання рівня якості підготовки бакалавра обліку і оподаткування повинні довести, що випускник:

- має концептуальні знання, здобуті у процесі навчання та практичної підготовки, включаючи основи знань сучасних досягнень науки у сфері обліку і оподаткування;

- вміє вирішувати складні задачі й розв'язувати проблеми у сфері обліку і оподаткування, що передбачає проведення досліджень та здійснення інновацій в умовах невизначеності.

Рівень якості підготовки бакалавра визначається з використанням комплексної системи оцінювання: за 100-бальною, 4-бальною, та Європейською кредитною трансферно-накопичувальною системою (за шкалою «А», «В», «С», «D», «E», «FX», «F»).

За результатами успішного складання атестаційного кваліфікаційного екзамену за спеціальністю ЕК ухвалює рішення про присвоєння кваліфікації бакалавр обліку і оподаткування та про видачу випускнику диплому.

Оцінювання результатів складання атестаційного екзамену здійснюється у порядку, передбаченому прийнятою в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини системою контролю знань:

- за національною (4-бальною) шкалою: відмінно; добре; задовільно; незадовільно.

- за 100-бальною шкалою:

- 90 – 100 балів – відмінно – відмінне виконання з незначними помилками;

- 82 – 89 балів – добре – вище середніх стандартів, але з деякими помилками;

- 75 – 81 бали – добре – в цілому змістовна робота зі значними помилками;

- 69 – 74 бали – задовільно – чітко, але зі значними недоліками;

- 60 – 68 бали – задовільно – виконання відповідає мінімальним критеріям;

- менше 60 балів – незадовільно.

Шкала оцінювання: національна та 100-бальна

Сума балів за 100-бальною шкалою	Значення оцінки ECTS	Критерії оцінювання	Рівень компетентості	Оцінка за національною шкалою	
90-100	відмінно	Студент виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили	Високий	відмінно	зараховано
82-89	дуже добре	Студент вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна.	Достатній	добре	
75-81	добре	Студент вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок.			
69-74	задовільно	Здобувач відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих.	Середній	задовільно	
60-68	достатньо	Здобувач володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні.			
1-59	Незадовільно	Студент володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів.	Низький	незадовільно	

Виконання всіх екзаменаційних завдань з атестаційного екзамену є обов'язковим. Незадовільна оцінка з одного з екзаменаційних завдань є підставою для виставлення незадовільної оцінки за атестаційний екзамен в цілому. Оцінки атестаційного екзамену виставляє кожен член комісії. Підсумкова оцінка атестаційного екзамену визначається як середня з позитивних оцінок за кожен вид екзаменаційних завдань. Рішення Екзаменаційної комісії про оцінку знань, виявлених при складанні екзамену, а також про присвоєння здобувачам вищої освіти кваліфікації та видання випускникам дипломів (загального зразка чи з відзнакою) приймається на закритому засіданні комісії відкритим голосуванням більшістю голосів членів комісії, які брали участь в її засіданні. За однакової кількості голосів голос Голови ЕК є вирішальним.